

► Man kan ställa frågan om inte denna funktion skulle kunna fyllas av ett jaktflyg med mindre kvalificerade presanda.

Studier av ett fplalternativ JA 35, som utredningen genomfört, visar dock klart att så icke är fallet. Utredningen finner det därför motiverat att inte vidare överväga alternativ JA 35. En total stridsekonomsisk jämförelse med tänkbart utländskt jaktflygalternativ har också klart visat att JA 37 är att föredra.

På de grunder som här anförts har utredningen förordat att fpl JA 37 Viggen ingår i det svenska luftförsvaret.

RB 70 FÖR NÄRLUFTVÄRNET

Vid utredningens överväganden beträffande närluftvärdet har främst följande typer av närluftvärnsystem behandlats:

- lvbataljon typ 1 (med ny elledningssystem),
- svensk luftvärnsbataljon (robot 70),
- utländsk lvrobotbataljon (RB B).

Dessa system ingår i varierande sammansättningar i de studerade luftförsvarsfamiljerna. Beräkningar har gjorts av de olika luftvärnsystemens nedskjutningsprestanda under olika skeden av ett krigsförlopp, i olika stridsituationer med varierande angräparaktik och i olika terrängtyper.

Resultatet av studierna visar enkelt och entydigt att ju större andel av luftvärdet som består av förband med den svensktillverkade RB 70, desto större är luftvärdets totala verkan. Utredningen har därför inriktat uppmärksamheten på uppgifterna att verifiera de kvalitativa resultaten och att analysera orsaker till och förutsättningar för RB 70 resultat.

En analys visar, att det för RB 70 gynnsamma studieresultatet, utöver enskilda eldenheters jämförelsevis höga nedskjutningseffekt, främst beror på det större totalantal eldenheter som kan inrymmas inom given kostnadsram jämfört med övriga luftvärnsförband. Det ökade antalet eldenheter ger möjlighet till engagemang av flera mål och möjlighet till variation av tätheten i luftvärnstäckningen.

Utredningen har också studerat behovet av mörker- och allväderskapacitet hos luftvärdet. Resultatet av dessa studier visar bl a att närluftvärdet bör ges viss mörkerkapacitet.

En jämförelse mellan övriga studerade närluftvärnsystem och RB 70 har visat att det senare systemet är stridsekonomsiskt överlägset.

På de grunder som här anförts har utredningen förordat att RB 70 skall utgöra huvudkomponent i närluftvärdet.

LVROBOTSYSYSTEM I, II OCH III

De överväganden som utredningen gjort beträffande luftvärnsrobotsystem typ I, II och III har grundats på värderingar utförda på följande sätt.

Luftvärnsförband innehållande dessa robottyper har växlats mot jakt- och luftvärnsförband ingående i de effekttuderade familjerna. Konsekvenserna av denna växling har resonemangsvis värderats.

Beträffande luftvärnsrobot typ I har denna visat sig ha verkan mot vissa speciella måltyper som andra system inte kan eller har svårigheter att bekämpa. Utredningen har dock inte funnit förefintligheten av sådana mål vara tillräckligt motiv för en vapenshaffning; huvudmotivet måste i så

◊ Jagtversionen av Viggen, JA 37, befäns av utredningen klart överlägsen idag aktuellt rb-alternativ.

fall sökas i vapnets verkan mot huvuddelen av de flygande målen. Kostnaderna för robot typ I är dessutom så höga att de inte blir stridsekonomsiska i jämförelse med jaktflygplan.

En jämförelse mellan lvrobot typ I och JA 37 visar att insatsförmåga, elduthållighet och motståndskraft mot bekämpning är så uppenbart till jaktflygets fördel, att inga prestanda hos robotsystemet mot speciella mål kan tänkas medföra sådana fördelar för vårt luftförsvaret att lvrobot typ I bör väljas före JA 37.

JA 37 GOTT ALTERNATIV

För lvrobot typ II gäller ett likartat resonemang. Luftvärnsrobotsystemets insatsförmåga och täckningsområde är klart underlägsna jaktssystemets, även om elduthållighet och motståndskraft mot bekämpning är mer jämförbara med jaktssystemets.

Med dessa motiv finner utredningen, att lvrobot typ I och II inte bör övervägas som alternativ till JA 37. Därmed är inte sagt att robotlösningar även i framtiden skulle vara uteslutna som alternativ för det yt-täckande luftförsvaret.

Det bör också uppmärksammas, att studerade robotar framkommit som svar på specifikationer, som i vissa avseenden varit strängare än de hotsituationer som varit aktuella i utredningen. Kostnadsjämförelserna med andra luftförsvarsmedel är därför ej helt rättvisande.

Utredningen har därför ansett att utvecklingen på robotområdet bör följas så att underlag finns för eventuellt framtida omprövningar.

RB 68 HELA 70-TALET

Utredningen har också haft att ta ställning till det framtida utnyttjandet av befintliga lvrobotsystem typ I och II, robot 68 (Bloodhound), resp robot 67 (Hawk).

Beträffande robot 68 har utredningen kommit till den uppfattningen att systemet fortfarande har god verkan mot speciella måltyper, men har begränsad elduthållighet och kan vara sårbart vid bekämpning med signalsökande robotar. Robot 68 motiverar därför sin plats i luftförsvaret under 1970-talet men bör därefter utgå ur organisationen.

Beträffande lvrobot 67 har relativt omfattande studier beträffande dess verkan och sårbarhet genomförts. Utredningen har fäst största vikt vid resultat beträffande systemets sårbarhet och möjligheterna till

Totalförsvaret kräver

utslagning och beaktat det växande hotet från signalsökande robotar.

Studieresultatet är inte entydiga men antyder vissa möjligheter att skydda sig mot detta hot, men på bekostnad av vissa prestandaförsämringar. Utredningen ser inga skäl att rekommendera en anskaffning av lvrobot 67 för det framtida luftförsvaret men systemet försvarar väl sin plats i luftförsvaret under 1970-talet.

Utredningen har varit angelägen understryka, att de bedömningar som gjorts är byggda på förutsättningarna i dagsläget och att de inte innebär avståndstagande från tidigare fattade beslut.

KOMPLETTERINGSVAPEN

Beträffande luftvärnsrobot typ II har utredningen gjort följande bedömning.

Denna robottyp kan verka på större avstånd och framför allt högre höjder än RB 70, och kan därför skydda mål som med fördel kan anfallas från högre höjd eller med större fällningsavstånd. Sådana mål anses vara aktuella i vissa situationer. Lvrobot typ III skulle därför kunna utgöra ett lämpligt kompletteringsvapen till lvrobot 70.

Eftersom utredningen ansett att det finns viss risk för svaghet i luftförsvaret efter en genomförd förbekämpning av jaktförsvaret kan denna risk vid en hög ambitionsnivå på luftförsvaret tänkas mötas genom anskaffning av ett antal lvrobotbataljoner med typ III-prestanda som komplement till övrigt luftförsvaret.

DIMENSIONERING

Det andra steget som utredningen presenterat i sina överväganden gäller luftförsvarets dimensionering.

◇ JA 37 skall bli a utrustas med RB 05.

starkt luftförsvaret!

Med den kvalitativa sammansättning av luftförsvaret som diskuterats fram har utredningen utformat en bild av luftkrigets förlopp, som tagits som utgångspunkt för överväganden om hur luftförsvarets komponenter bör dimensioneras.

Luftkrigets förlopp har man, för att underlätta studierna, schematiskt uppdelat i två till karaktären skilda faser, ett förberedningskedje, då jakten är aktiv men samtidigt utgör det främsta målet för angreppet, och ett "markstridsskede" med armémålen som de primära anfallsobjekten och närluftvärnet aktivt, medan jakten har en indirekt roll.

En tredje, mellanliggande fas, finns också då jakten är begränsad till önskvärd nivå men angräparen ännu inte är beredd att invadera, och då han ägnar sig främst åt att förbereda de av våra stridskrafter, som kan ingripa i aktuella invasionsområden.

JAKTEN FÖRDRÖJNINGSAKTOR

Utredningen har sålunda utgått från att jaktflyget — från angräparens lönsamhets-synpunkter — utgör ett sådant hot mot fortsatta operationer att det med nödvändighet måste reduceras till viss nivå före en invasion.

Jaktflyget utgör alltså från angräparens synpunkt bl.a. ett fördröjande moment för den möjliga invasionstidpunkten. Fördröjningen blir beroende av de insatser angräparen kan avdela för jaktbekämpningen. Detta förhållande bör enligt utredningens mening kunna utnyttjas som dimensioneringsgrund för jaktflyget.

Utredningen har också lämnat underlag i diagramform som belyser förhållandet mellan antal jaktdivisioner och erforderlig insatsnivå för angräparen i ett antal alternativ beträffande bekämpningstider och in-

satsbehov för annan bekämpning än mot jaktförsvaret.

LV EN AVVÄGNINGSFRÅGA

Luftvärnet har delvis en annan funktion och kan inte dimensioneras från samma grunder som jaktflyget. Det har sin främsta uppgift i att ge våra stridskrafter ett sådant skydd i samband med invasion och fortsatta strider, att dessa kan fylla sina uppgifter.

Luftvärnet bör därför i första hand dimensioneras utgående från arméns och marinens skyddsbehov. Detta behov kan emellertid inte uteslutande läggas till grund för luftvärnets dimensionering. Utredningen anser att luftvärn även behövs för skydd av vissa andra mål.

Som grund för dimensioneringen har utredningen sammanställt ett antal alternativa luftvärnssammansättningar och utfört en partiell beräkning av deras verkan.

Dimensioneringen av luftvärnet är sålunda, enligt utredningens uppfattning, inte en avvägningssfråga gentemot jaktflyget utan i första hand en avvägning inom armén och marinen, där behovet av skydd mot flyganfall skall ställas mot behovet av skydd mot andra angreppsmedel och behovet av andra slag av stridskrafter.

EKONOMISKA RAMVILLKOR

I det tredje presentationssteget införs de ekonomiska ramvillkoren.

Utredningen har här konstruerat luftförsvarsammansättningar för olika kostnadsramar, vilka i huvudsak ansluter sig till olika nivåer inom perspektivplan 71.

Utredningen har också gjort vissa överväganden och lämnat rekommendationer beträffande strilsystemets och flygbassystemets utformning i framtiden.

I fråga om stridslednings- och luftbevakningssystemet konstaterar utredningen att strilfunktionerna har väsentliga uppgifter i totalförsvaret. Systemets uthållighet framstår som väsentlig och måste tillgodoses genom skyddsåtgärder och en ökad rörlighet. Störresistensen hos strilsystemet bör tillgodoses dels genom ett grundskydd hos de enskilda radarstationerna, som förhindrar störning med enkel strölnrustning, dels genom systemutbyggnaden.

STRILSYSTEMUTREDNING

Utredningen har ansett att en särskild strilsystemutredning bör komma till stånd

för att klarlägga den närmare utformningen av ett i viss utsträckning rörligt jaktstrilsystem och där ingående radarstationer. Frågan om i vilken utsträckning ett sådant system kan betjäna och samverka med luftvärnet bör även behandlas.

Beträffande flygbassystemet har utredningen ansett att ökad uthållighet och bättre anpassbarhet till olika angreppsfall kräver en viss utbyggnad av flygbassystemet och dessutom ökade skyddsåtgärder som utredningen föreslår.

Beträffande bastjänsten anser utredningen att bassystemet bör byggas upp så att hög initialeffekt kan tas ut under den period när jaktflyget utnyttjas med hög frekvens och detta bör bli säkerställt genom hög materielberedskap på baserna.

OPERATIV MÅLSÄTTNING

Utredningen har också lämnat förslag till ÖB:s operativa målsättning för luftförsvaret.

Förutom en definition av begreppet luftförsvaret och utredningens syn på det luftoperativa hotet från en angräpare innehåller målsättningen förslag till formulering av luftförsvarets huvuduppgift samt förslag till hur luftförsvaret bör utformas och föras.

ÖB:s tidigare principiella syn på luftförsvaret har redovisats bl.a. i ÖB 65. Luftförsvarets huvuduppgift enligt LFU 67 skiljer sig inte nämnvärt från denna.

Utredningens syn på hotet mot oss, målen för angräparens operationer genom luften och luftförsvarets utformning är även i allt väsentligt en fortsättning på ÖB:s tidigare redovisade syn i dessa frågor.

TOTALFÖRSVARASPEKTEN

Utredningen har vidare lämnat sin sammanfattande syn på luftförsvarets principiella betydelse i totalförsvaret. Till de grundläggande faktorerna i denna fråga hör att luftburna vapen kan insättas mot alla slag av mål inom totalförsvaret. Anfallsföretag genom luften sker med stor snabbhet och har därför goda förutsättningar för att genomföras överraskande.

Luftförsvaret utövar inflytande på totalförsvaret i dubbel bemärkelse. Dels genom att reducera angräparens anfallskraft, dels genom att underlätta åtgärder inom totalförsvaret och bereda det skydd mot anfall genom luften.

Detta gäller såväl vid olika former av invasion som vid angrepp vilka har till syfte att bryta motståndskraften genom anfall mot befolkning och totalförsvarets anläggningar. I fred och neutralitet erfordras luftförsvaret för att uppfylla våra internationella rättsliga förpliktelser.

FREDSBEVARANDE EFFEKT

Om luftförsvaret har sådan styrka och sådan teknisk standard, att det av eventuella angräpare bedöms utgöra ett allvarligt hinder för angrepp kan det för honom utgöra ett vägande skäl för att avstå från angrepp.

I former av politisk aggression då hot om luftangrepp tillgrips utgör luftförsvarets styrka en av grunderna för det politiska ställningstagandet.

Ett starkt luftförsvaret bidrar således påtagligt till totalförsvarets fredsbevarande effekt, konstaterar utredningen avslutningsvis i sin sammanfattande syn på luftförsvarets principiella betydelse i totalförsvaret. ■